

Tudomásul kellett venni – és ez nem volt egyszerű a korábban jobbára fegyveres testületeknél szolgáló biztonsági vezetőknek –, hogy a bankok életében a **biztonságvédelem** nem főtevékenység, hanem **kiszolgáló ágazat**. Egy feladat a sok közül, amelyet meg kell oldani például annak érdekében, hogy a felügyelet megadja a működési engedélyt az újonnan nyíló fiók számára. Mint ahogy a víz, a mellékhelyiség léte, a telefon, a fax feltétele az új fiók nyitásának, így a biztonsági rendszer, a mechanikai védelmet szolgáló eszközök (páncélszekrény, rácsok stb.) és a biztonsági őrzés léte is ilyen feltétel.

Igen ám, de amíg a víz vételi helyét nem szükséges külön szabályozni és a víz szolgáltatójával kötött szerződés nehézsége, akadályai nem feltétlenül okoznak működési nehézségeket, addig az elektronikai rendszerek meghibásodása, a páncélszekrény ajtajának „beragadása” vagy a biztonsági őr késése közvetlenül az elvárható biztonság, azaz a működés feltételeiben, magában a működésben okozhat zavarokat. Ezért volt szükség a terület részletes és pontos szabályozására. A jogszabályok látszólag pontosan körülírják a bankbiztonsági (az egyszerűség kedvéért maradjunk a hagyományos terminológiánál) tevékenység mikéntjét, hogyanját. Ehhez képest nincs két bank, amelynél a biztonsági szabályzatok, a biztonsági szervezet felépítése és létszáma – forgalom-, eszköz- és létszamarányosan – akár csak emlékeztetne is a másikra...

■ A bankoknál meglehetősen nagy „játéktér” áll a pénzügyi vezetői rendelkezésére. Mint minden vállalkozás, a kereskedelmi bank is nyereségérdekelt, és a tulajdonosok nyereségre és a cég értékének növelésére való törekvését kell képviselnie a menedzsmentnek, ha jól akarja végezni a dolgát. (Persze ne rejtjük véka alá azt sem, hogy a menedzsment ugyancsak érdekelt a lehető legoptimálisabb működésben.)

■ Amíg a 90-es évek első kétharmadában konkrét és valós veszély volt a bankok fiókjai ellen intézett fizikai támadás, a bankrablás, addig mára ez a veszély már csak szórványosan, a 10-15 évvel ezelőtti történetekhez képest elenyésző mennyiségben jelentkezik. A bankbiztonságra összességében elkölthött milliárdok elérték

Növekvő fiókhálózat – növekvő biztonság?

A bankbiztonság – a hihetetlenül gyors ütemű bank- és biztonságtechnológiai változásoknak is köszönhetően – teljes átformálódás előtt/alatt áll. A 90-es évek elejének bankbiztonsága már a múlté. A bankfiókok számának kezdeti jelentős növekedését követő sztenderdek kialakulása, a privatizáció és nyugat-európai/amerikai banki munkakultúra meghonosodása, ezzel párhuzamosan a jogszabályi háttér lassú, de folyamatos alakulása, a biztonságtechnikai rendszerek számítástechnikai célhardverre változása, a szoftverek egyre kifinomultabbá válása, az optikai eszközök és szoftverek hagyományos detektorokat megszegő alkalmazásai a „hősidők” (vagy ősidők) végét jelzik.

azon céljukat, hogy megteremtették a bankok alapvető fizikai biztonságát, a támadások bűnözői megítélés szerinti túlságosan nagy kockázatát.

■ Ez elengedhetetlenül fontos volt a kereskedelmi bankok imázsa szempontjából is. (A 90-es évek első felében volt olyan bank, amelynek különösen támadott fiókjait, ahol többször történt rablás, az ügyfelek kerülni kezdték, és emiatt aztán be is zárták!)

Ma már sokkal inkább a pénzügyi működési kockázatok kezelése (Bázel II.) testesíti meg a bankok biztonsági törekvéseit, semmint a bankrabló támadása elleni védelem.

■ Mondhatnánk tehát, hogy „itt van már a Kánaán”. A korábbi időszakra jellemző biztonsági beruházás-központúságot felváltotta a működtetés-központúság. Nem kell már a bankbiztonsági szakembereknek minden érzékelőért megharcolniuk. Minden banknál kialakult a vezetők által is akceptált biztonságtechnikai standard; tervezett költséggé váltak a biztonsági beruházások és a biztonságtechnikai karbantartások, javítások, átjelzések, az élőerős őrzés költségei. A bankok elmúlt évekből jelentős jövedelmezősége (magyarán, hogy a bankok túlnyomó többsége kiemelkedően jó üzleti eredményeket ért el) is alapot szolgáltatott a biztonsági költségek igénylésére. A működési kockázatok ke-

zelése a bankokat ért fizikai támadások tekintetében tehát megoldottnak látszik.

Mégsem egyértelmű a helyzet. **Csak az elkövetkezendő két és fél évben a bankfiókok számának kb. 20%-os (~384 új bankfiók!) bővülése várható – és ez az adat csak a 12 legnagyobb bank terveit mutatja!**

A legnagyobb kereskedelmi bank ráadásul nem igazán vesz részt az új fiókok nyitásában. Nem tartalmazzák az adatok továbbá a Takarékbank bővülését, valamint a takarékszövetkezetek némelyike önálló bankká válásának bővülésben is megnyilvánuló folyamat eredményeit! 2010-re Magyarországon a bankfiókok száma minden valószínűség szerint meg fogja haladni a kétezret!

A kilencvenes évek végén még – egy széles körű koncentrációt is figyelembe véve – szinte minden szakember a fiókok számának stagnálását, majd jelentős csökkenését prognosztizálta. Az internet-től, a telebanktól, az ATM-ek számának drasztikus növelésétől, valamint a bankok üzletpolitikai megoldásaitól (büntetődíjak a bankfióki ügyintézés után) mindenki azt várta, hogy a fiókok száma csökkenni fog. Az új évezred elején azonban – a világtrendnek megfelelően, valamint az egyre inkább személyes tájékoztatást igénylő ügyfelek és konstrukciók igényeinek ☞

Növekvő fiókhálózat – növekvő biztonság?

☞ megfelelően – fióknyitási boom kezdődött, amely éppen az elkövetkező években fog tetőzni!

■ **Ugyanez a helyzet az ATM-ek számát illetően! Több mint 20%-os (több mint 800 új ATM!) bővülés várható az elkövetkezendő két és fél évben,** és bár a kártyaelfogadó helyek számának növekedéséről nem állnak rendelkezésünkre pontos becslések, azonban az elmúlt időszak nyilatkozatai és a gazdaságfehérítő törekvések alapján szinte bizonyosan erőteljesen növekedni fog azon kereskedelmi, szolgáltató egységek száma, ahol megteremtik a kártyával való fizetés lehetőségét.

■ Abban biztosak lehetünk, hogy a bankolás, a készpénzkímélő fizetési módok és a készpénzfelvétel lehetőségeinek szaporodása – főként ilyen gyors ütemben – a bűnözők fantáziáját sem hagyja nyugodni. Félt az is, hogy az új, erőltetett ütemben létesített fiókok helyszínének, adottságainak kiválasztásakor a bankbiztonságnak nem lesz vétőjoga. **Ahogy a 90-es évek első felében, most is fennáll a veszélye annak, hogy hirtelenjében, kedvezőtlen kriminális környezetben, bűnügyileg nem optimális környezetben létesülnek fiókok.**

■ A bűnözés pedig éppúgy kifejleszti, behozza azokat a modern technika és a kriminalitás kínálta eszközöket, módszereket, mint ahogy a biztonságvédelem igyekszik a korszerű védelmi eszközöket, módszereket meghonosítani. Elég, ha csak az ATM-eket ért hazai robbantásos támadásokra, vagy a 2007 októbere és 2008 márciusa közötti, az amerikai Citibank ATM-jeinek felhasználásával legalább kétmillió USA dollár kárt okozó, PIN-kódok kikémlelésével elkövetett bűncselekményekre (fontos leszögezni, hogy az ATM-eket nem a bank üzemeltette!) vagy a pénzszállítók elleni 2008. évi magyarországi támadásokra gondolunk. Közben a „hagyományos” magyarországi bankrablások sem szűntek meg teljesen, sőt a bűnözők tapasztalataik alapján gyorsabban követik el a rablásokat, eleve kalkulálnak a rendőrség kiérkezésének várható időpontjával.

■ A pénzügyintézetek elleni és általában a készpénz megszerzésére irányuló fizikai támadások Mór (2002. május) után két

irányt vettek: Vagy igyekeznek a támadók elkerülni a fizikai kontaktust az őrszemélyzettel, a banki dolgozókkal (pl. ATM-ek elleni éjszakai támadások), vagy „bekalkulálják” a várható esetleges löpárbaj kockázatát is, persze igyekezve megelőzni azt. (A biztonsági őrök, akik fegyverrel látták el a bankfiókok őrzését, több esetben is lőttek vagy visszalőttek a bankrablókra. Az esetek többségében a bankrabló lett a vesztese az ilyen eseteknek.)

Mindkét típus megelőzésére, az elkövetők elriasztására (minthogy a legjobb bűncselekmény a be nem következő bűncselekmény), a mégis bekövetkező események eredményes felderítésére (amely ugyan hatósági feladat és kompetencia, de a bankok eminens érdeke is) taktikai, stratégiai megoldásokat kell kidolgozni. Ezek egy része nyilván túlmutat a bankbiztonság közvetlen eszközrendszerén (pl. annak átgondolása, hogy önmagában álló ATM-ek telepítése biztonsági szempontból nézve megvethető-e, gondolva a töltés kockázatára is!), más része azonban olyan technikák, eszközök, módszerek akár újra bevezetését is jelenthetik, mint például a jeladók vagy a festékpatronok. Ezek viszont már a biztonsági szervezet kompetenciájába tartoznak.

■ A Széna téri bankfiók elhíresülése (2007. május) óta pedig a túszejtéses rablás sem csak külföldön előforduló lehetőség. Ám az ott lezajlottak alapján sem a „normális” bűnözők, sem a rendőrök számára nemkívánatos egy túszhelyzet kialakulása. A bűnözők számára a lezajlottak alapján egyértelművé vált, hogy ez a fajta bűncselekmény olyan nagymérvű társadalmi felzúdulást okoz és a rendőrség olyannyira komolyan veszi (környék lezárása, függetlenül a forgalom sérelmétől), hogy semmiképp nincs értelme belevágni olyan bankrablásba, ahol fennáll a veszélye a bűnözők bankba szorulásának.

■ Meggyőződésünk szerint a bankrablások, betöréses lopások, ATM-feltörések (robbantások) ellen a videotechnika és adatainak informatikai értékelésén alapuló és a kiértékelt jelzéseket továbbító komplex rendszerekkel; valamint a rendkívüli eseményekre reagálni képes helyi és távolabbi banki, őr- és rendőri személyzettel lehetséges.

Egyelőre azonban a fontos és jelenleg fé-

lig vagy egyáltalán nem megoldott kérdések kategóriájába sorolhatók a **biztonságtechnikai átjelzések**, valamint a banki biztonsági feladatok ellátására képes **biztonsági személyzet (banki alkalmazottak és biztonsági őrök) képzése, léte.**

Kérdés, hogy a proaktív vagy az eseményekre reagáló bankbiztonság a jövő?

Valamilyen mértékben minden bankbiztonsági egység proaktív. Megelőző, előzetesen a nem kívánt esemény bekövetkeztét nehezítő, „előreagáló”. De ettől még a kérdés kérdés marad.

Egyáltalán milyen tevékenységeknek kell **szükségszerűen** a bankbiztonsági szervezet tevékenységi körébe tartoznia, és melyeket kell az egyéb banki szervezeti egységek hatáskörében hagyni vagy oda helyezni.

Ha a bevezető alaptételéből indulunk ki, mely szerint „a bankok életében a **biztonságvédelem** nem főtevékenység, hanem **kiszolgáló ágazat**”, akkor a válasz egyértelmű a kérdésre: a bankbiztonságnak – felmelve az adott bank számára megállapított erőit és eszközeit – az eseményekre reagáló egységnek kell lennie. Ez persze csak azzal a kitételrel érvényes, ha a biztonsági érdekérvényesítés – éppen a bank érdekeit szolgálva – folyamatosan képes arra, hogy jelezze valós kapacitását és eszközeinek véges mivoltát.

A bankok menedzsmentjének azt is számításba kell venniük, hogy a fióklétesítések-nél a helyszíni bejárások, ellenőrzések elkerülhetetlenek, szükségesek, mint ahogy az üzemeltetés is igényli a rendszeres (biztonsági, tűzvédelmi, munkavédelmi) ellenőrzéseket, a bankok prudenciális érdekei szerint (ne az ellenőrzésre jogosult állami szervezet ellenőrei, pl. tűzoltóság, felügyelet vegyék észre a hiányosságokat és bírságotjanak, kötelezzenek azonnali változtatásra, beruházásra stb.).

■ Végül ejtsünk szót az adminisztratív és szolgáltató jellegű bankbiztonsági feladatokról is.

A hatóságok megkeresései (amelyek egyre nagyobb adminisztratív terhet jelentenek a bankoknak) néhány banknál például bankbiztonsági kompetenciába tartoznak, néhány bank viszont közvetlenül azzal a szervezeti egységgel válaszoltatja meg a

megkeresést, amelytől egyébként a bankbiztonság is megkérné a megkeresés megválaszolásához szükséges információkat. Ennél a feladatnál lehet kérdés az is, hogy az operatív (titkos) szakban lévő eljárásokban küldött megkeresések tekintetében (járulékos elem: titkos ügyiratkezelés) mi történjék? A bankbiztonság ügyintézése mellett szól, hogy az itt dolgozók számára – megfelelő képesítés birtokában – egyértelműek a teendők. (Ugyanezeket a feltételeket persze bármely szervezeti egységnél meg lehet teremteni képzés segítségével. A látásmódot azonban csak a korábbi rendvédelmi tanulmányok, illetve a bankbiztonságban dolgozók jelentős részénél a pálya korábbi – rendvédelmi – szakasza képes teljes mértékben biztosítani.)

Amennyiben tehát a megkeresésekre adott válaszok, mint feladatok a bankon belül szétporlasztva jelennek meg, akkor is szükséges, hogy ezek ellenőrzését, a megkeresésekre való informatikai rátekintés lehetőségével – különös tekintettel a titkos ügyiratok kezelésére – a bankbiztonság végezze. Ha másért nem, a hatósági hírigények figyelemmel kísérése érdekében,

amely a bankközi biztonsági együttműködés része is lehet.

A bankbiztonsági menedzsereknek tehát stratégiai döntést kell/kellett hoznia, hogy minél több tevékenységet, feladatot magára söpörve szerezzen súlyt (majd jó esetben „pénzt-paripát-fegyvert”) a biztonsági szervezetnek, vagy inkább minden, nem tisztán és kizárólagosan biztonsági tevékenységet hárítson el (ha tud). Mindkét megoldás lehet hasznos a nagy cél, a biztonság fokozása érdekében, és mindkét módszere van számos példa a magyarországi bankok között.

Összefoglalva a leírtakat, az alábbiakat kell kihangsúlyoznom.

A bankbiztonság az elkövetkező két-három évben mennyiségében feltétlenül, de minőségében is változó feladatok előtt áll majd.

A szakmának érdemes figyelemmel kísérnie a banki, bankbiztonsági változásokat, azok trendjét.

A vállalkozói szférának azért, mert részben újabb, nagy volumenű megrendelések, illetve pályázatok várhatók a területről – biztonságtechnikai és élőerő-igénybevétel, értékszállítás tekintetében egyaránt –,

részben pedig azért, mert a jelenlegi szinten képzett őrök nem vagy csak kisebb hányadukban felelnek majd meg a bankok biztonsági igényeinek.

A bankbiztonságban dolgozó szakembereknek pedig azért kell tisztában lenniük a várható változásokkal, mert több döntést meg kell hozniuk:

- ▶ A jelenlegi biztonsági struktúra, létszám és feladatkörök fenntartásával megoldható-e a fiókhálózat növekedéséből adódó tervezési, beruházási, üzemeltetési feladatok?
- ▶ A jelenlegi („hagyományos”) biztonságtechnikai rendszerek továbbra is biztosítják-e az elmúlt néhány évben megszokott viszonylagos nyugalmat?
- ▶ Milyen feltételeket érdemes és szükséges támasztani a biztonsági őrseg tagjai, valamint a front office-ban dolgozókkal szemben?

A kérdésekre adott válaszok elodázásával csak veszíthetünk valamennyien. A helyes döntések meghozatalához szerettem volna hozzájárulni a cikkben leírtakkal.

Balogh Gábor